

Kapitola VIII – Plnění Národní inovační politiky ČR na léta 2005–2010

V Česku byl po řadu let postrádán koncepční dokument, který by formuloval účast státu na podpoře inovací a zásady propojení inovačních aktivit s oblastí VaV. Teprve v roce 2004 vláda schválila obecný a rámcový dokument „Národní inovační strategii“. Usnesením ze dne 24. března 2004, kterým byla tato strategie schválena, vláda zároveň uložila Radě pro výzkum a vývoj zpracovat podrobnou a konkrétní Národní inovační politiku.

Návrh Národní inovační politiky ČR na léta 2005–2010 schválila vláda usnesením ze dne 7. července 2005 č. 851. Práce na přípravě této politiky byly provázány s pracemi na návrhu Strategie hospodářského růstu, především na její části o výzkumu, vývoji a inovacích. Při přípravě byly dále zohledněny vazby na aktualizaci Lisabonské strategie Evropské unie.

Politika formuluje a zdůvodňuje čtyři strategické cíle:

- Posílit výzkum a vývoj jako zdroj inovací
- Vytvořit funkční spolupráci veřejného a soukromého sektoru
- Zajistit lidské zdroje pro inovace
- Zefektivnit výkon státní správy ve výzkumu, vývoji a inovacích

U každého cíle jsou uvedeny úkoly potřebné pro jeho dosažení, nástroje jimiž budou jednotlivé úkoly realizovány a pro každý nástroj jsou uvedena opatření potřebná pro jeho realizaci, gestori těchto opatření, termíny realizace a indikátory úspěšnosti realizace a způsob hodnocení. Politika obsahuje 48 konkrétních opatření. Nejvíce opatření bylo uloženo MŠMT (celkem 21) a MPO (celkem 11). Národní inovační politika je k dispozici na adrese www.vyzkum.cz.

Kapitola uvádí stručné informace o plnění opatření, u kterých byly termíny zahájení realizace uvedeny roky 2005 a 2006. Jsou uvedeny informace o několika opatřeních s termínem zahájení 2007, jejichž plnění bylo zahájeno v předstihu. Podklady o plnění si vyžádala Rada od příslušných gestorů.

V následujících částech jsou vyhodnoceny výsledky dosavadního plnění politiky. Hodnocení je stručné ze dvou důvodů:

- politika byla schválena v červenci roku 2005, plnění řady úkolů se teprve rozbíhá, část úkolů má termín plnění rok 2007 a pozdější
- usnesení vlády z července 2005, kterým byla politika schválena, uložilo předsedovi Rady vyhodnotit v roce 2007 plnění Národní inovační politiky a předložit vládě návrh potřebných opatření

VIII.1 Plnění opatření pro realizaci cíle „Posílit VaV jako zdroj inovací“

Pro realizaci tohoto cíle bylo uloženo 26 opatření. Dále jsou uvedeny informace o plnění opatření, která mají podstatný význam pro plnění politiky jako celku, o kterých lze uvést dostatečně konkrétní informace.

Podle opatření č. 1 mají být od roku 2006 každoročně zvyšovány veřejné výdaje na VaV o 20 až 25 % a do roku 2010 má být dosaženo veřejných výdajů v úrovni 1 % HDP. V roce 2006 budou zvýšeny výdaje jen o 10,5 % výdajů v roce 2005. Uložené nárůsty v dalších letech zřejmě rovněž nebudou dodrženy. Dosažení cíle pro rok 2010 je ohroženo.

Opatření č. 2 aktualizovat Národní politiku výzkumu a vývoje (NP VaV) s ohledem na Národní inovační politiku (NIP) bylo splněno. Harmonizace NP VaV s NIP byla schválena usnesením vlády ze dne 22. února 2006 č. 178.

Opatření č. 5 ukládá ministerstvům a dalším poskytovatelům veřejných finančních prostředků na VaV při přípravě nových programů a aktivit VaV od roku 2006 přednostně vycházet ze schválených dlouhodobých základních směrů výzkumu (DZSV). Opatření je plněno, ze schválených DZSV se vychází i při přípravě dvou zásadních programových

dokumentů: návrhu Národního programu výzkumu III; návrhu Operačního programu Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpl) pro využití prostředků ze strukturálních fondů EU.

V ochraně duševního vlastnictví přetrvávají problémy způsobené nedostatečnou úrovní znalostí právních předpisů a postupů ochrany tohoto vlastnictví, Opatření č. 11 uložilo MŠMT, aby vysoké školy posílily ve výuce přírodovědných a technických studijních programů (v magisterském a doktorském studiu). Posíleno bude získávání znalostí o ochraně duševního vlastnictví a o jejím ekonomickém využití, včetně vyhledávání a oceňování komerčního potenciálu výsledků VaV. Opatření je plněno v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů.

Rovněž bylo splněno opatření č. 12 koordinovat přípravu aktualizovaného Národního rozvojového plánu na úrovni orgánů státní správy s přihlédnutím k Národní inovační politice. Byly připraveny návrhy tří vzájemně provázaných operačních programů pro období 2007–2013: OP Podnikání a inovace; OP Výzkum a vývoj pro inovace; OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

Úspěšně jsou realizována opatření č. 18–20 na zlepšení podmínek pro vytváření klastrů jako účinných nástrojů regionální politiky, včetně přípravy odborníků a manažerů pro klastry. MPO zajistilo vyškolení 88 facilitátorů klastrů. Certifikace facilitátorů a manažerů klastrů proběhne v první polovině roku 2007. Realizace strategie klastrů bude pokračovat v operačních programech na období 2007–2013.

MŠMT zajišťuje plnění opatření č. 28 a v rámci programu Lidské zdroje, který je součástí Národního programu výzkumu II, podporuje vybrané projekty na zajištění komunikačních aktivit pro rozvoj informovanosti veřejnosti o inovačních procesech.

VIII.2 Plnění opatření pro realizaci cíle „Vytvořit funkční spolupráci veřejného a soukromého sektoru“

Pro realizaci tohoto cíle bylo uloženo šest opatření, z toho realizace čtyř opatření má být zahájena až v roce 2007 nebo později.

Opatření č. 29 uložilo Radě ve spolupráci s Ministerstvem financí, aby v návaznosti na vyhodnocení dopadů daňových úlev pro VaV financovaný podnikatelskými subjekty analyzovaly v roce 2006 výhody a nevýhody založení Fondu na podporu VaV a inovací podle maďarského vzoru. Opatření nesplněno, plnění odloženo na rok 2007 až bude dokončeno podrobnější vyhodnocení dopadů daňových úlev na příjmy státního rozpočtu a na změny výdajů podnikové sféry na VaV.

V roce 2006 byla zahájena příprava na podporu vzniku „spin-off“ firem odštěpením od vysokých škol nebo veřejných výzkumných institucí (jedna ze tří dílčích aktivit opatření č. 31). Podpora vzniku „spin-off“ firem byla zařazena do návrhu příslušných operačních programů na období 2007–2013.

VIII.3 Plnění opatření pro realizaci cíle „Zajistit lidské zdroje pro inovace“

Pro realizaci tohoto cíle bylo uloženo osm opatření. Většina z nich má charakter dlouhodobějších, postupně realizovaných aktivit. Opatření č. 33–35 uložila MŠMT, aby od roku 2006 využívalo nárůstu prostředků pro vysoké školy především v rozvojových programech vysokých škol, které budou vycházet z Dlouhodobého záměru MŠMT a jeho aktualizace dle Národní inovační politiky a upravilo metodiku rozdělování těchto prostředků. Plnění těchto opatření bylo zahájeno a bude pokračovat v dalších letech.

Podle opatření č. 36 má MŠMT v roce 2006 zahájit rozvojové programy pro zvýšení počtu absolventů přírodovědných a inženýrských oborů. Plnění se mírně opozdilo. Programy pro zlepšení materiálních a technických podmínek pro výuku a výzkum v přírodovědných a technických oborech jsou připraveny a budou zahájeny v roce 2007.

Opatření č. 37–39 uložila MŠMT ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj a Úřadem průmyslového vlastnictví finančně a poradensky podpořit projekty vzdělávání pracovníků v oblasti výzkumu a vývoje. Především má jít o vyhledávání a oceňování

komerčního potenciálu výsledků VaV, transfer technologií, ochranu autorských a průmyslových práv aj. Opatření jsou plněna na regionální úrovni v rámci stávajícího operačního programu Rozvoj lidských zdrojů, který je podporován ze strukturálních fondů EU.

Opatření č. 40 uložilo MPSV ve spolupráci s Radou připravit a vyhlásit v návaznosti na rámcové dokumenty Evropské komise chartu výzkumných pracovníků ČR a kodex pro zaměstnávání výzkumných pracovníků v ČR. Opatření zabezpečilo MŠMT. Výsledný materiál předložilo MŠMT vládě, která jej schválila usnesením ze dne 16. srpna 2006 č. 951. Vláda schválila přístup ČR k uvedeným rámcovým dokumentům Evropské komise a uložila ústředním orgánům státní správy a Akademii věd ČR průběžně tento přístup uplatňovat. Realizace by měla odstranit stávající překážky v mobilitě výzkumných pracovníků a zvýšit přitažlivost pracovní kariéry ve výzkumu a vývoji. Podrobnosti jsou uvedeny v kapitole VII o plnění Národní politiky výzkumu a vývoje.

VIII.4 Plnění opatření pro realizaci cíle „Zefektivnit výkon státní správy ve výzkumu, vývoji a inovacích“

Pro realizaci tohoto cíle bylo uloženo osm opatření. Opatření mají přispět k zajištění následujících dílčích cílů:

- Snížit počet stávajících 22 rozpočtových kapitol (resortů), z nichž je podporován výzkum a vývoj
- Stanovit odpovědnost státní správy v oblasti inovací
- Zajistit zpětnou vazbu mezi opatřeními státu a potřebami podniků a ostatních účastníků inovačního procesu
- Zajistit kontinuální a provázaný proces přípravy strategie a politik a jeho vazby na realizační programy

Realizace prvních dvou z uvedených cílů vyžaduje provést novelizaci kompetenčního zákona č. 2/1969 ve znění pozdějších předpisů. Výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky však vedly k opoždění přípravných prací minimálně o jeden rok. K opatřením č. 41 a 42, která měla být realizována v letech 2006–2008, se bude možné vrátit až v roce 2007. Statut Rady byl rozšířen o oblast inovací, personální kapacita sekretariátu Rady byla mírně posílena, čímž bylo splněno opatření č. 43.

Zpětnou vazbu mezi opatřeními státu a potřebami podniků a ostatních účastníků inovačního procesu mají zajistit opatření č. 45 a 46. Opatření č. 46, vytvořit informační systém pro inovace jako obdobu informačního systému VaV s využitím jeho know-how, má termín rok 2008. Vzhledem ke skutečnostem uvedeným v předcházejícím odstavci bude termín realizace posunut asi o rok.

Opatřením č. 46 bylo uloženo Českému statistickému úřadu zavést v Česku metodiku statistického šetření v oblasti inovací, která by navazovala na nařízení Evropské komise č. 1450 z 13. 8. 2004. Metodika byla zavedena, ČSÚ podle této metodiky provedl šetření o inovacích v Česku za roky 2003–2005. Dílčí výsledky z tohoto šetření byly využity v kapitole IV Inovace, konkurenceschopnost.

Poslední z uvedených dílčích cílů – „zajistit kontinuální a provázaný proces přípravy strategie a politik a jeho vazby na realizační programy“ měl být zajištěn opatřeními č. 47 a 48. Opatření č. 47 uložilo Radě a MŠMT harmonizovat v roce 2006 Národní politiku výzkumu a vývoje a Národní inovační politiku. Opatření bylo splněno. Podrobnosti viz kapitola VII o plnění Národní politiky výzkumu a vývoje.

Rovněž opatření č. 48 při hodnocení návrhů programů VaV povinně posuzovat jejich soulad s Národní politikou VaV a Národní inovační politikou a odpovídajícím způsobem doplnit metodiku hodnocení VaV a jeho výsledků je plněno.

Závěr

Národní inovační politiku ČR na období 2005–2010 schválila vláda v červenci 2005. Téměř osmnáctiměsíční období její realizace potvrdilo potřebnost a užitečnost tohoto dokumentu. Realizační opatření s termíny, které jsou rozloženy víceméně rovnoměrně v období platnosti politiky, jsou postupně plněna.

V současné době lze konstatovat jen dva větší problémy. Vzhledem k výši schodku státních rozpočtů a zadluženosti státu se nedaří zvyšovat podporu VaV z veřejných prostředků předpokládaným tempem. Se stejným problémem se potýká i podstatná část členských zemí EU. Odsunuta jsou i některá opatření pro zefektivnění státní správy ve výzkumu, vývoji a inovacích, která vyžadují změnu kompetenčního zákona a popřípadě i některých dalších zákonů. Výsledky voleb v polovině roku 2006 zatím neumožňují dosažení potřebného politického konsensu o přípravě legislativních úprav.